

словосполучення термінологічного характеру зі сфери права: *court* – суд; *prison* – в'язниця; *court of appeal* – апеляційний суд; *copyright* – авторське право тощо, а також латинські вислови, які вільно вживаються у багатьох мовах: *de facto* – де-факто; *persona non grata* – персона нон грата, небажана особа тощо.

Різні види перекладацької діяльності мають неоднаковий вплив на процес перекладу і, відповідно, оригінал відтворюється з більшою або меншою повнотою. Оскільки не завжди можливо досягти ідеального перекладу, то перекладачеві доводиться йти на різного роду компроміси.

Ступінь реального наближення двомовної комунікації з перекладом до комунікації одномовної залежить від майстерності перекладача, але також і від ряду об'єктивних обставин: властивостей тексту, і способу виконання перекладу.

Отже спостереження за співвідношенням спільного та відмінного у системах досліджуваних термінів у сфері права засвідчують як семантичну симетрію і часткову невідповідність, так і повну безеквівалентність. Зафіксовані явища віддзеркалюють своєрідність екстралінгвальних процесів, які охоплюють правові засади обох суспільств (різні правові системи) та відмінності стереотипів сприйняття дійсності, що виступають підґрунтям відбиття лінгвоментальності.

**Гороховська Т.В.**, професор кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін  
навчально-наукового інституту права та психології  
Національної академії внутрішніх справ,  
кандидат педагогічних наук, доцент

## **ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НАУКОВИХ І НАВЧАЛЬНИХ ТЕКСТАХ**

У процесі ознайомлення з нормативними актами в юридичній сфері привертає увагу непослідовне вживання термінологічних одиниць, порушення мовної цілісності текстів, калькування конструкцій із російської мови, невдала синонімія, відсутність адекватних юридичних понять, низький рівень

мовленнєвої культури, велика кількість русизмів, діалектизмів тощо.

Ураховуючи, що професія юриста багатогранна й охоплює такі важливі сфери, як законодавство і законотворення, державне управління, юстиція, нотаріат, правничі науки, правова інформація та ін., і що мова права – це складна, багаторівнева підсистема літературної мови зі своїми функціонально-стильовими різновидами та жанрами, з багатим запасом специфічних мовних засобів, цілком зрозуміло, що лінгвістична підготовка юриста сьогодні – це досить складний за своїм предметом і змістом, систематично-послідовний, творчий навчальний процес, який потребує концентрації зусиль і науковця, і студента.

Основою для формування професійного мовлення майбутніх юристів є фахова лексика, зокрема юридична термінологія, оволодіння якою поглиблює не лише знання з мови, а й якість підготовки фахівців.

Функціонуванню правничої термінології в наукових, навчальних текстах і в законодавчих актах присвячені праці Н.В. Артикуци, М.Б. Вербенець, Т.А. Космеди, С.А. Толстої.

У науковій літературі, яка віддзеркалює процес формування правового знання, юридичний термін може мати кілька наукових дефініцій, які презентують різні наукові підходи та школи, різні аспекти вивчення того самого правового поняття. Юридичний термін є одиницею термінологічної системи права, через яку входить до загального термінологічного фонду національної мови.

Функціональне термінознавство – напрям у термінознавстві, який вивчає функціонування термінів у текстах різних стилів, їх комунікативне спрямування, стилістичну диференціацію та особливості перекладу.

На думку Т.А. Комеди, мову правових норм характеризує система юридичних термінів, які позначають певні професійні поняття, необхідні для правильного та чіткого вираження законодавчої волі. У нормативних судженнях про можливу та необхідну поведінку суб'єктів використовують терміни з юриспруденції, інших гуманітарних наук – залежно від предмета регулювання кожна галузь законодавства має свою термінологію.

С.А. Толста зазначає, що в період удосконалення законодавства актуальним є питання введення законодавчих дефініцій у тексти нормативно-правових актів, що полегшує

сприйняття та розуміння текстів цих актів. Чітких дефініцій потребують спеціальні юридичні поняття, які розроблено законодавцем і які саме через законодавство входять до словникового фонду. Важливою вимогою вживання правничої термінології є єдність її використання. Єдність термінології, вважає науковець, полягає в тому, що для позначення у нормативно-правовому акті певного поняття послідовно вживається той самий термін, а для позначення різних понять, значення яких не збігається, використовуються різні терміни. Труднощі семантичної інтерпретації юридичного тексту виникають у зв'язку із розрізненням юридичного тлумачення слів і їх звичайного значення.

Отже, функціонально-стильовий напрям в українському термінознавстві представлений концепціями стильової (вивчення проблеми функціонування терміна в науковому стилі, в науковому чи фаховому тексті) та стилістичної диференціації терміна.

**Рожнова В.В.**, професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

## **КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНА**

Важливою умовою належної, ефективної правозастосовної практики є однакове розуміння та застосування кримінальної процесуальної форми, що, у свою чергу, серед інших факторів, забезпечується якістю кримінального процесуального закону, досконалістю його законодавчої техніки.

Визначальну роль та основне смислове навантаження в праві несуть поняття та терміни. Вони фактично виступають найвищим ступенем логічного узагальнення предметів і явищ. Поняття з ряду ознак певного явища обирають найбільш суттєві, за якими можна судити про все явище, однак наявність цих ознак визнається достатньою для правильного розуміння явища. Саме тому поняття та терміни є найбільш важливими складовими нормативно-правового акта. Для їх формування необхідно